

Datum
2024-08-21Handläggare
Susanne Alger
Väg och järnväg
Trafikant
Trafikantregler

Konsekvensutredning av ändringar till följd av införandet av ämnesbetyg

Transportstyrelsens förslag:

Transportstyrelsen föreslår ändringar av Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2012:41) om förarprov, gemensamma bestämmelser och Transportstyrelsens föreskrifter (TSFS 2012:61) om förordnande att förrätta prov.

A. Allmänt

1. Vad är problemet eller anledningen till regleringen?

I dagens gymnasieskola går elever program som enligt gällande bestämmelser består av kurser. Inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå finns sammanhållen utbildning som består av kurser. Statens skolverk genomför en reform som innebär att kursbetygen ska ersättas av ämnesbetyg. Det gäller utbildningar vid gymnasieskola, anpassad gymnasieskola, kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå och kommunal vuxenutbildning som anpassad utbildning på gymnasial nivå. Alla ämnesplaner utformas som sammanhållna ämnen med nivåer i stället för dagens kurser. Ett ämne kan ha en eller flera nivåer. Ämnen, examensmål, programmål och programstrukturer uppdateras för att passa framtidens utbildningar.

Eftersom det är möjligt att erhålla förarbehörighet inom några program behöver Transportstyrelsen uppdatera sina föreskrifter. Det gäller Transportstyrelsens föreskrifter och allmänna råd (TSFS 2012:41) om förarprov, gemensamma bestämmelser och Transportstyrelsens föreskrifter (TSFS 2012:61) om förordnande att förrätta prov.

Ändringarna beror på följande. Varje program har ett antal olika inriktningar och det är bara i vissa inriktningar som en lärare kan förordnas att förrätta förarprov och prov för traktorkort. Eftersom dessa inriktningar har bytt namn genom gymnasireformen Gy25, måste Transportstyrelsens föreskrifter anpassas efter detta.

De utbildningar som är aktuella för Transportstyrelsens del är Fordons- och transportprogrammet, som innehåller förarutbildning i form av körkortsutbildning samt Naturbruksprogrammet och Bygg- och anläggningsprogrammet, där det finns möjlighet att examineras för traktorkort. På Bygg- och anläggningsprogrammet är det möjligt att examineras för traktorkort och

övningsköra för behörighet B, men inte att examineras för körkort. Vissa gymnasieskolor har egna förarprövare medan andra låter elever göra förarprov hos Trafikverket.

Ämnesplaner som är anpassade för nya ämnesbetyg, examensmål, programmål och programstrukturer ska tillämpas i all gymnasial utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025. Elever som börjat sin utbildning före den 1 juli 2025 kommer att läsa enligt nuvarande ämnesplaner och få kursbetyg enligt nu gällande bestämmelser. Sistnämnda kommer att gälla fram till den 30 juni 2030 genom en särskild övergångsbestämmelse inom utbildningsområdet.

Statens skolverk har fört diskussioner med Transportstyrelsen under sitt arbete om examensmål, programmål och ämnesplaner inom de utbildningar där förarutbildning förekommer. Myndigheten har gjort vissa ändringar utifrån Transportstyrelsens synpunkter, för att bättre täcka in det som är nödvändigt för en god förarutbildning.

2. Vad ska uppnås?

Transportstyrelsens föreskrifter, som reglerar förarutbildning vid gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning, ska överensstämma med de bestämmelser som gäller inom utbildningsområdet och som ska börja tillämpas den 1 juli 2025.

3. Vilka är lösningsalternativen?

3.1 Effekter om ingenting görs?

Om inga åtgärder vidtas kommer det inte längre att vara möjligt att genomföra förarutbildning inom ramen för gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning efter den 1 juli 2025.

3.2 Alternativ som inte innebär reglering

Eftersom de ändringar som Statens skolverk genomför inom sitt område innebär att gällande föreskrifter meddelade av Transportstyrelsen inte kommer att kunna tillämpas framöver, finns inga alternativa åtgärder som inte innebär reglering.

3.3 Regleringsalternativ

TFS 2012:41

I gällande 6 kap. 3 § 8–11 TFSF 2012:41 regleras vilka kurser elever måste ha slutfört, utöver övriga punkter i paragrafen, för att rapportering ska få ske av godkänt förarprov för körkort. Då den ovan nämnda reformen innebär att kurser ersätts av ämnen med andra beteckningar och nya valmöjligheter, behöver en anpassning göras av Transportstyrelsens bestämmelser.

Redovisningen i de nämnda punkterna 8-11 måste överensstämma med den undervisning som erbjuds.

Transportstyrelsens förslag är därmed att ersätta de kurser som räknas upp i gällande föreskrifter med de ämnen som framöver kommer att krävas för att gymnasieskolan ska kunna rapportera att eleven slutfört förarutbildning inom gymnasieskolans ram. Eftersom eleverna kommer att ha möjligheter att välja olika kombinationer av ämnen, jämfört med gällande bestämmelser, behövs en tydlig redovisning i föreskrifterna. Det föreslås därför att 6 kap. TSFS 2012:41 kompletteras med ytterligare paragrafer. De nya paragraferna som är kopplade till behörigheterna C, CE, D och DE innebär att en elev, som vill ha en fullständig utbildning, behöver ha gått de ämnen och nivåer som redovisas i de punkter som betecknas med siffror. De punkter som betecknas med bokstäver är ämnen och nivåer som en elev kan välja att ta något eller några av.

Inom gymnasieskolans ram kommer, såvitt Transportstyrelsen har uppfattat, inte förarutbildning för behörigheterna C1, C1E, D1 och D1E att erbjudas längre. TSFS 2012:41 behöver anpassas även till detta.

Det behöver tydliggöras att rapportering endast får ske efter kontroll av att elev är behörig för och antagen till de utbildningar som redovisas i de nya paragraferna. 6 kap. 3 § har därför fått en ny första punkt, med konsekvensen att efterföljande punkter har fått nya nummer. I det här sammanhanget är det den praxis som gäller inom skolans område som ska tillämpas på ordet antagen. Det innebär att ordet antagen ska tolkas som så att eleven uppfyller antagningskraven och är under utbildning. Det i sig innebär att om eleven avslutar utbildningen utan att ha slutfört den, kan inte eleven rapporteras.

Det allmänna rådet till 6 kap. 3 § TSFS 2012:41 omformuleras för att tydliggöra att det avser 40 procent av körkortsundervisningen inom respektive behörighet. En lärare kan därmed inte åberopa en större andel deltagande under körkortsundervisningen för t.ex. behörighet CE för att kompensera att man inte når upp till 40 procent av körkortsundervisningen för behörighet B.

Under en övergångsperiod kommer det att finnas parallella system i och med att elever som påbörjat sin utbildning före den 1 juli 2025 ska få slutföra sin utbildning enligt nuvarande kursplaner. Därför behövs övergångsbestämmelser i Transportstyrelsens föreskrifter.

I och med förslagen om nya paragrafer i 6 kap. TSFS 2012:41 behöver numreringen i 6 kap. 3 § nämnda föreskrifter anpassas till detta.

Den upplysningstext som finns i nuvarande 6 kap. 3 § 7–11 TSFS 2012:41 tas bort. De nya paragraferna formuleras utifrån gällande krav på hur

föreskrifter ska vara utformade. Därmed kommer även felaktig upplysningstext att tas bort.

TSFS 2012:61

I gällande 1 kap. 4 § TSFS 2012:61 regleras vilka körkortsbehörigheter som ett förordnande som förarprovare vid gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning kan omfatta. Reglerna behöver uppdateras i förhållande till de utbildningar som kommer att bedrivas i gymnasieskola (behörigheterna traktorkort, B, C, CE, D och DE) och kommunal vuxenutbildning (behörigheterna C, CE, D och DE). Utbildningar för behörigheterna C1, C1E, D1 och D1E kommer, som nämnts ovan och såvitt Transportstyrelsen har uppfattat, inte längre att erbjudas framöver inom gymnasieskolans ram.

I gällande 2 kap. 1 § TSFS 2012:61 behöver punkten 2 uppdateras på så sätt att upplysningstexten tas bort. Detta för att paragrafen ska följa de krav som ställs på hur föreskrifter ska vara utformade. I och med det kommer även felaktig upplysningstext att tas bort.

2 kap. 3 § TSFS 2012:61 reglerar att förordnande som omfattar prov för bl.a. körkort gäller endast förarprovning av elever som är antagna vid visst program eller yrkesförarutbildning. Inriktningen för Fordons- och transportprogrammet behöver anpassas till vad som kommer att gälla efter den 1 juli 2025.

2 kap. 4 § TSFS 2012:61 reglerar att förordnande som endast omfattar kunskapsprov för traktorkort gäller endast förarprovning av elever som är antagna vid vissa program. Inriktningen till Naturbruksprogrammet behöver anpassas till vad som kommer att gälla efter den 1 juli 2025.

TSFS 2012:41 och TSFS 2012:61

Föreskrifterna kommer att träda i kraft snarast möjligt efter det att beslut har fattats men ska börja tillämpas den 1 juli 2025. Övergångsbestämmelser kommer att medge att äldre bestämmelser ska tillämpas på den utbildning inom gymnasieskola som har påbörjats före den 1 juli 2025. Liknande övergångsbestämmelse ska gälla i fråga om kurser och sammanhållna yrkesutbildningar inom kommunal vuxenutbildning.

4. Vilka är berörda?

Förslaget berör Transportstyrelsen, gymnasieskolor, kommunal vuxenutbildning, elever som får förarutbildning och eventuellt examineras inom ramen för gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning samt de lärare/förarprovare som undervisar/examinerar dem inom de berörda ämnena.

5. Vilka konsekvenser medför regleringen?

5.1 Företag

(X) Regleringen bedöms inte få effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt. Samtliga konsekvenser för företagen beskrivs därför under 5.1.

() Regleringen bedöms få effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt. Konsekvensutredningen innehåller därför ingen beskrivning under 5.1 utan samtliga konsekvenser för företagen beskrivs under avsnitt C.

Ändringen bedöms inte få några direkta konsekvenser för företag, annat än om det rör privata gymnasieskolor. De följder som kan komma i fråga är dock snarare ett resultat av de ändringar som Statens skolverk redan har beslutat om, det vill säga regleringen av själva utbildningen och inte Transportstyrelsens anpassning till den nya regleringen.

Inom skolans område är praxisen den att rapportering endast kan ske om elev är antagen. Detta har nu förtydligats i föreskriftsförslaget. Det blir därmed tydligare att företagen – vilket de redan i dag ska göra – ska kontrollera att elev är antagen till viss utbildning för att rapportering ska få ske.

5.2 Enskilda

Elever som påbörjar en förarutbildning inom gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning från och med den 1 juli 2025 berörs av de ändrade föreskrifterna och övergångsbestämmelserna. Detsamma gäller de elever som har påbörjat förarutbildningen före den 1 juli 2025.

Enligt övergångsbestämmelserna som gäller inom utbildningsområdet kan den som har påbörjat en förarutbildning inom gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning före den 1 juli 2025 slutföra den inom ramen för nu gällande regler. Denna möjlighet gäller dock fram till den 30 juni 2030.

Transportstyrelsen konstaterar att reformen som Statens skolverk genomför innebär att förarutbildningen vid Fordons- och transportprogrammet kommer att bestå av 100 färre poäng jämfört med gällande totalpoäng. Någon sådan justering förekommer inte vid övriga program. Reformen innebär även att eleverna kommer att kunna välja mellan fler ämnen för att nå slutmålet.

Om Transportstyrelsen inte ändrar föreskrifterna så att de stämmer överens med hur förarutbildning inom gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning är utformad framöver, kan elevernas förarprov inte rapporteras. Dessutom kommer det inte heller att finnas förarprovare som kan förrätta de prov som eleverna vill avlägga.

Föreskriftsändringarna är inte förenade med några avgifter eller höjda krav på individer.

I sak har ingen ändring gjorts vad gäller rapportering av elever men det kommer att tydliggöras att för att kunna bli rapporterad behöver eleven vara antagen på viss utbildning. Rapportering kan alltså endast ske under den tiden som eleven går utbildningen.

5.3 Staten, regioner eller kommuner

Rapporteringen till Transportstyrelsen kommer att kunna ske på samma sätt som tidigare men vilken utbildning som krävs för att en elev ska kunna rapporteras ändras.

Transportstyrelsens avtalsmallar för rapportering av förarprov kommer att behöva anpassas till de nya förutsättningarna.

Många av de berörda utbildningarna bedrivs i kommunal regi. Eventuella kostnader för övergången från kursbetyg till ämnesbetyg är dock inte kopplade till ändringarna i Transportstyrelsens föreskrifter.

Transportstyrelsens ändringsföreskrifter är enbart en anpassning till redan beslutade ändringar inom utbildningsområdet och de behövs för att förarutbildning fortsättningsvis ska kunna bedrivas vid gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning.

Tillsyn över förarutbildningen och förarprovningen kommer att bedrivas som tidigare, men under en femårsperiod kommer det att finnas parallella regelverk att förhålla sig till.

Det behöver säkerställas att de lärare som har förordnats till förarprovare och de lärare som i framtiden kommer att förordnas har de förordnanden som omfattar de program och inriktningar som gäller från och med den 1 juli 2025.

Vissa gymnasieskolor och kommunala vuxenutbildningar har inte egna förarprovare. I dessa fall behöver eleverna avlägga förarprovet vid Trafikverket. Även om så är fallet blir inte Trafikverket berörda av föreskriftsändringarna då dessa endast begränsas till vad som gäller inom gymnasieskola och kommunal vuxenutbildning.

5.4 Miljö

Ändringarna bedöms inte få någon miljöpåverkan.

5.5 Externa effekter

Ändringarna ger inga kända externa effekter.

6. **Sammanfattning av övervägda alternativ och varför föreslagen reglering anses vara det bästa alternativet**

Transportstyrelsen har inte identifierat några tänkbara alternativ.

7. **Vilka bemyndiganden grundar sig myndighetens beslutanderätt på?**

Ändringarna i TSFS 2012:41 rör reglering om rapportering. Sedan tidigare råder uppfattningen att rapportering är en del av förarprov.

Ändringarna i TSFS 2012:61 rör förordnande att förrätta förarprov.

Följande mandat finns i körkortsförordningen (1998:980).

- 8 kap. 5 § körkortsförordningen; Transportstyrelsen får meddela föreskrifter om förarprov. Transportstyrelsen får, efter samråd med Trafikverket, Statens skolverk och Försvarsmakten, meddela föreskrifter om förordnande att förrätta förarprov.
- 8 kap. 6 § första stycket körkortsförordningen; Transportstyrelsen får meddela ytterligare föreskrifter om verkställighet av körkortslagen (1998:488) och föreskrifter om verkställighet av körkortsförordningen.

8. **Överensstämmer regleringen med eller går den utöver de skyldigheter som följer av EU-rättslig reglering eller andra internationella regler?**

Det är Transportstyrelsens uppfattning att ändringsförslagen är förenliga med EU-rätten. Skälen för det är följande.

EU:s regler om körkort återfinns i Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/126/EG av den 20 december 2006 om körkort (körkortsdirektivet). Huvudsyftet med direktivet är att förbättra trafiksäkerheten inom EU och öka den fria rörligheten. De frågor som omfattas av körkortsdirektivet har utökats under årens lopp men fortfarande finns det delar som inte omfattas av gemenskapslagstiftningen. Många delar av det som regleras i körkortsdirektivet består av minimikrav.

De ändringar som föreslås i TSFS 2012:41 och TSFS 2012:61 gäller benämningarna av utbildningarna där förarutbildning erbjuds. Anpassning görs till det som gäller inom det svenska utbildningsområdet och som ska börja tillämpas från och med den 1 juli 2025. Eftersom körkortsdirektivet inte reglerar denna fråga rör det sig om nationella bestämmelser, som Transportstyrelsen har mandat att besluta om (se ovan). Ändringsförslaget innehåller inte några delar som leder till att de fria rörligheterna begränsas.

Tjänstedirektivet m.fl.

TSFS 2012:41 reglerar bland annat de krav som ska vara uppfyllda för att rapportering ska kunna ske av att ett godkänt förarprov för körkort har genomförts vid gymnasieskola eller kommunal vuxenutbildning. TSFS 2012:61 reglerar bland annat vad förordnandet som förarprovare vid gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning kan omfatta. Ändringsföreskrifterna är en anpassning till de ändringar som har gjorts inom utbildningsområdet.

Transportstyrelsen har kommit fram till att ändringsföreskrifterna inte innehåller några nya eller ändrade krav på tjänsterna som är kopplade till förarprov. Det rör enbart administrativa följdändringar i förhållande till vad som ska gälla framöver inom utbildningsområdet. Innebörden blir då att vare sig yrkeskvalifikationsdirektivet eller tjänstedirektivet blir tillämpliga i detta föreskriftsarbete.

Även om uppfattningen skulle råda att ändringsföreskrifterna innebär nya krav på de tjänster som är kopplade till förarprov, är det Transportstyrelsens uppfattning att tjänsterna är undantagna från lagen (2009:1079) om tjänster på den inre marknaden, då det rör tjänster som är förenade med offentlig maktutövning.

Närmare förklaring lämnas i den utredning som framgår i bilaga 1.

Tekniska regler

Ändringsföreskrifterna innehåller inga förslag till tekniska regler, vilket medför att Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/1535 av den 9 september 2015 om ett informationsförfarande beträffande tekniska föreskrifter och beträffande föreskrifter för informationssamhällets tjänster inte behöver tillämpas.

Dataflödesförordningen

Ändringsföreskrifterna innehåller inte några datalokaliseringskrav, vilket medför att Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1807 av den 14 november 2018 om en ram för det fria flödet av andra data än personuppgifter i Europeiska unionen inte är tillämpligt.

9. Behöver särskild hänsyn tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och finns det behov av speciella informationsinsatser?

De ändringar som har behövt göras i lagar och förordningar inom utbildningsområdet på grund av reformen, trädde i kraft den 15 juli 2022 men ska börja tillämpas först från och med den 1 juli 2025. I och med det behöver ändringsföreskrifterna till TSFS 2012:41 och TSFS 2012:61 träda ikraft så fort det är möjligt efter att de är beslutade. Ändringsföreskrifterna ska dock börja tillämpas samma dag som gäller inom utbildningsområdet.

Det innebär att ändringsföreskrifterna ska börja tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 30 juni 2025.

Transportstyrelsen kommer att komplettera den information som Statens skolverk går ut med i den mån det finns behov samt uppdatera information på hemsidan och i annat relevant informationsmaterial.

B. Transportpolitisk måluppfyllelse

Det övergripande målet för svensk transportpolitik är att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgare och näringsliv i hela landet. Under det övergripande målet finns också funktionsmål och hänsynsmål med ett antal prioriterade områden.

Funktionsmålet handlar om att skapa tillgänglighet för människor och gods. Transportsystemets utformning, funktion och användning ska medverka till att ge alla en grundläggande tillgänglighet med god kvalitet och användbarhet samt bidra till utvecklingskraft i hela landet. Samtidigt ska transportsystemet vara jämställt, det vill säga likvärdigt svara mot kvinnors respektive mäns transportbehov.

Hänsynsmålet handlar om säkerhet, miljö och hälsa. Transportsystemets utformning, funktion och användning ska anpassas till att ingen ska dödas eller skadas allvarligt. Det ska också bidra till det övergripande generationsmålet för miljö och att miljö kvalitetsmålen uppnås, samt bidra till ökad hälsa.

10. Hur påverkar regleringen funktionsmålet?

Regleringen bedöms inte innebära någon påtaglig förändring, men om den uteblir omöjliggörs förarutbildning inom gymnasieskolan.

11. Hur påverkar regleringen hänsynsmålet?

Regleringen bedöms inte innebära någon påtaglig förändring, men om den uteblir omöjliggörs förarutbildning inom gymnasieskolan.

C. Företag

Regleringen bedöms inte få effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt. Samtliga konsekvenser för företag beskrivs därför under punkt 5.1.

D. Sammanställning av konsekvenser

Berörd aktör	Effekter som inte kan beräknas		Beräknade effekter (tkr)	Kommentar
	Fördelar	Nackdelar		
Företag				
Medborgare				
Staten m.fl.	Förarutbildning inom gymnasieskolan kan fortsatt bedrivas och rapporteras.			
Externa effekter				
Totalt				

E. Förslagets proportionalitet

Transportstyrelsens förslag innebär inga ökade kostnader eller fler begränsningar för någon. Snarare är det färre begränsningar i och med att det finns fler valmöjligheter för eleverna än tidigare.

Övergångsbestämmelserna minskar tänkbara konsekvenser för de elever som påbörjat förarutbildning i gymnasieskolan före den 1 juli 2025.

F. Uppföljning och utvärdering

Syften som angetts för införandet av ämnesbetyg är bland annat att eleven ska få längre tid för att hinna fördjupa sig i ett ämne innan det slutliga betyget sätts och att läraren ges bättre möjligheter att bedriva undervisning långsiktigt och utifrån en helhetssyn. Förhoppningen är att betyget bättre än idag kommer att återspegla vad eleven kan i slutet av sina studier i ämnet. Ansvar för att utvärdera den reformen ligger dock inte på Transportstyrelsen. De första gymnasieelever som kommer att ha hela sin gymnasieutbildning med ämnesbetyg lämnar skolan 2028. När det gäller kommunal vuxenutbildning kan de första eleverna examineras inom det nya systemet under 2025.

De ändringar som genomförs i Transportstyrelsens föreskrifter är på många sätt mest administrativa till följd av ändrade beteckningar, men det erbjuds fler alternativ inom utbildningen.

G. Samråd

Vad gäller ändringarna kopplade till TSFS 2012:41 finns det inget krav på samråd (8 kap. 5 § första meningen körkortsförordningen). Transportstyrelsen har dock vid ett möte i början av juni 2024 diskuterat ändringsförslagen med Statens skolverk.

Vad gäller ändringar kopplade till TSFS 2012:61 får Transportstyrelsen, efter samråd med Trafikverket, Statens skolverk och Försvarsmakten, meddela föreskrifter om förordnande att förrätta förarprov (se 8 kap. 5 § andra meningen körkortsförordningen). Transportstyrelsen har skickat samrådsbrev till berörda myndigheter. Trafikverket och Försvarsmakten berörs inte av föreslagna ändringar i sak, varför dessa myndigheter endast har fått samrådet för kännedom. Vad gäller Statens skolverk har kontakt hållits under arbetets gång.

Kontaktuppgifter vid frågor kring konsekvensutredningen

Om ni har några frågor med anledning av konsekvensutredningen eller synpunkter ni vill framföra får ni gärna kontakta oss:

Susanne Alger, utredare
Telefon: 010-495 45 03
susanne.alger@transportstyrelsen.se

Caroline Goldie, jurist
Telefon: 010-495 58 01
caroline.goldie@transportstyrelsen.se

Bilaga 1

Tjänsteanteckning: Förarprov TSFS 2012:41 och TSFS 2012:61 -
föreskriftsarbetet; tjänstedirektivet

Externremiss